b- Maxaa u dhexeeya jihaadka iyo fitnada?

بسم الله الرحمن الرحيم

Waxaa farqi noogu filan in aan ogaanno sidii saxaabadii iyo taabiciintii iyo salafkiiba ay u haysteen fitna waxa ay tahay iyo jihaad waxa uu yahay oo ay labadooda u kala sooci jireen.

Imaamu muslin saxiixiisa wuxuu ku wariyay in usaama ibnu zayd uu yiri rasuulka Allaah (ρ) wuxuu noo diray Qabiilada (الـحُــرَقات) la yiraahdo oo juhayna ka mid ah; markaas bay naga war heleen; markaas bay carareen, nin ka mid ah baan soo gaarnay, markii aan dul nimid buu wuxuu yiri (لا إله إلا الله) markaas baan warmeynay ilaa aan dilnay. Markaas baa xoogaa naftayda wax galeen.
Rasuulkii (ρ) baan arrinkii soo gaarsiiyay.
Oo sideed yeelaysaa buu yiri (ρ) (لا إله إلا الله) maalinta yoomulqiyaamo?

Markaas baan waxaan ku iri rasuulki Allow : ninkaani (لا إله إلا الله) wuxuu u yiri hubka uu ka cabsanaayo dartii.
Markaas buu wuxuu yiri rasuulku (ρ) (أفلا شققت عن قلبه) maxaad qalbigiisa u jeexi wayday (حتى تعلم) si aad u ogaato (أقالها) in uu u yiri sidaas iyo in kale.
Markaas buu yiri haddana rasuulku (ρ) : (كيف لك بلا إله إلا الله؟) oo sideed ka yeelaysaa (لا إله إلا الله) Yoomulqiyaama? Markaasuu Rasuulku (ρ) ku celceliyay hadalkii, ilaa aan ka jaclaystay buu leeyahay usama inaanan islaamin maalinkaas ka hor.

Abuu dabyaan yaa wuxuu leeyahay : Sacad binu abii waqaas baa wuxuu yiri :
(وأنا والله لا اقتله حتى يقتله ذو البطين) aniguna wallee inaanan qofna dilin ilaa uu ninkaasi wax dilo, Usaama ayuu ka wadaa (ذو البطين).

Nin baa marka wuxuu yiri isagoo sacad la hadlaya - Sacadna waxaan garanaynaa Cali Bin Abii Daalib markii laga soo reebo, saxaabada waqtigaas joogtay asagaa ugu fadli badnaa –: أليس قد قال الله Miyaanu Allaah dhihin : (قاتلوهم حتى لا تكون فتنة) la dirira ilaa aan fitna ka dhicin? **Sacad** baa wuxuu yiri: فقد قاتلناهم حتى لم تكن فتنة annagu gaaladii waan la dagaallannay ilaa fitna aanay dhicin oo ay baaba'day
وأنت وأصحابك تريدون أن نقاتل حتى تكون فتنة
adiga iyo kooxdaaduna waxaad doonaysaan inaan dagaallanno ilaa fitna ay ka dhacdo.

Bukhaaribaa saxiixiisa wuxuu ku wariyay; in ay laba nin u yimaadeen ibnu cumar - waqtigii ibnu Zubeyr ay fitnadu jirtay – markaas bay ku yiraahdeen
إن الناس قد صنعوا ما ترى : war dadku waxay ku dhaceen waxa aad u jeeddo,
وأنت ابن عمر بن الخطاب adiguna wiilkii Cumar binu Khaddaab uu dhalay baad tahay, saaxibkii rasuulka Ilaahay baad tahay, فما يمنعك أن تخرج oo maxaa kuu diidaya in aad soo baxdo oo aad howsha qabato?

wuxuu yiri : waxaa ii diidaya أن الله حرم عليّ دم أخى المسلم in Allaah uu iga xarrimay dhiigga walaalkayga muslimka ah.
ninkii baa wuxuu yiri : ma waanu Allaah dhihin (وقاتلوهم حتى لا تكون فتنة) la dagaallama ilaa fitna aanay ka dhicin (ويكون الدين كله لله) diinka iyo daacadduna Allaah u sugnaato.
wuxuu yiri : annagu gaalada waan la dagaallannay حتى لم تكن فتنة ilaa fitna aanay ka dhicin oo ay baaba'do وكان الدين لله diinkina Allaah u sugnaaday iyo daacaddiba وأنتم تريدون أن نقاتل حتى تكون فتنة ويكون الدين لغير الله adinkuna waxaad doonaysaan inaan dagaallanno ilaa fitna ay ka dhacdo oo diinkii iyo daacaddiina Allaah cid aan ahayn ay u sugnaadaan.

Bukhaari wuxuu saxiixiisa ku wariyay in nin u yimid ibni Cumar markaas buu ku yiri يا أبا عبد الرحمن ألا تسمع ما ذكر الله في كتابه { وإن طائفتان من المؤمنين اقتتلوا }
oo mawaadan maqlayn waxa Allaah Qur'aankiisa ku sheegay: haddii laba kooxood oo muslimiinta ka mid ahi ay dagaallamaan, aayadda ayuu marka ishaarayaa adiga maxaa kuu diidaaya in aad dagaallanto? siduu Allaah kitaabkiisa ku sheegay. - Aayad ayaa la daliilsanayaa, macnaheedana la fiirin maayo sida inta badan ba dhacda -.
wuxuu yiri : Adeerow أعير بهذه الآية in aayadan la igu caayo ولا أقاتل oo aanan dagaallamin, ayaa أحب إلي aan ka jecelahay من أن أعير in laygu caayo aayaddi tan horteed Allaah ku yiri : ومن يقتل مؤمنا متعمدا فجزاؤه جهنم qofkii qof mu'mina dila, asagoo kas u dilaya, abaalmarintiisu waa jahannama uu galo, خالدا فيها asagoo ku waaraaya dhexdeeda, وغضب الله عليه Alla baa u carooday, ولعنه naxariistiisana wuu ka fogeeyay, وأعد له عذابا عظيما cadaab waynna waa u diyaariyay. Aayaddan in laygu caayo ayaa iiga daran buu leeyahay in tii kale laygu caayo.

Ninkii baa haddana wuxuu yiri: فإن الله قال: قاتلوهم حتى لا تكون فتنة Aayaddaas sow Allaah ma dhihin La dagaallama inta fitna laga weynaayo?
Ibnu Cumar baa wuxuu yiri: قد فعلناه waan smaynay, oo gaaladii waan la dagaallannay ilaa fitnadii ay baaba'day, Islaankuna wuu yaraan jiray وكان الرجل يفتن عن دينه qofka diinkiisa ayaa laga fitnayn jiray, إما أن يقتلوه أو يوثقوه حتى ظهر الإسلام ولم تكن فتنة arrintu waxay ahayd gaaladu in ay dilaan ama ay xirxiraan qofkii soo islaama, ilaa uu islaamkii ka soo muuqday; oo uu ka xoogaystay, fitnadiina meesha ay ka baxday. markuu niinkii arkay inaanu warka ka yeelayn ayuu wuxuu yiri: فما قولك في علي وعثمان رضي الله عنهما bal Cali iyo Cuthmaan ka warran? Markaasuu ibnu Cumar wuxuu yiri : Cuthmaan Allaah ayaa cafiyay idinkuna waad dhibsateen in uu cafiyo. Calina waa ina adeerka Rasuulka (ρ) waana wiilka gabadhiisa qabay, gurigiisana waa kan oo waad u jeeddaan.

Saciid ibnu Jubeyr baa waxaa laga wariyay, Ibnu Cumar baa noo soo baxay annagoo doonayna in uu xadiith wanaagsan nooga warramo, nin Xakiim la yiraahdo baa soo maray, markaas buu wuxuu yiri: Abaa Cabdiraxmaanow – waa kunyadii Ibnu Cumare

- كيف ترى في القتال في الفتنة oo maxaad ka aamminsan tahay in fitnada dhexdeeda la dagaallamo? Ibnu Cumar wuxuu yiri : ثكلتك أمك؟ وهل تدري ما الفتنة fitnada ma garanaysaa? hooyadaa ku waysaye?.

كان محمد صلى الله عليه وسلم يقاتل المشركين وكان الدخول في دينهم فتنة، وليس قتالَكم على الملك.

Nabigu (ρ) gaaladuu la dagaallami jiray, in la galo diinkooda ayaa fitna ahayd boqortooyadaan iyo xukunkan aad u dagaallamaysaan ma ahayn arrinku.

Bayhaqi ayaa sunankiisa wuxuu ku wariyay, in Cabdullahi ibnu Zubeyr iyo Cabdullaahi ibnu safwaan ay maalin Xijriga kacbada fadhiyeen, markaas ayaa ibnu Cumar soo maray isagoo dawaafaya, markaas baa midkood midka kale ku yiri: war ninkan nin ka fadli badan miyaad waqtigan hadda jira garanaysaa?
Markaa nin bay waxay ku yiraahdeen noogu yeer hadduu dawaafka dhammaysto. Dawaafkii markuu dhamaystay oo laba ragcana uu dukaday baa ninkii la soo diray u yimid, markaas ayuu wuxuu ku yiri : ibnu Zubeyr iyo Cabdullaahi ibnu Safwaan baa kuu yeeraya, waa u yimid.
Cabdullaahi ibnu Safwan baa wuxuu ku yiri: Abaa Cabdiraxmaanow maxaa kuu diidaaya in amiirulmu'miniinka aad la mubaayacooto? – ibnu Zubeyr buu ka wadaa – reer xijaaz, reer Ciraaq iyo reer Shaamba way la mubaayacoodeene, markaas buu yiri.

والله لا أبايعكم وأنتم واضعو سيوفكم على عواتقكم تَصَبَّبُ ايديكم من دماء المسلمين

anigu idinla mubaayacoon mayo idinkoo seefihiinna deegta saartay oo gacmihiinna ay ka daadanayaan dhiiggii muslimiinta.
Sunan kii waynaa ee Bayhaqi waxaa lagu wariyay in nin la yiraahdo Saciid ibnu xarbi Al Cabdi uu yiri : Ibnu Cumar baan la fadhiyay Masjidul Xaraam oo Kacbadii ah waqtigii Ibnu Zubeyr waxaana markaa xugunkiisa ku hoos jiray madaxdii Khawaarijta; Naafic ibnu Alarzq iyo Cadhiya inbu Al aswad iyo Najdah, markaas bay nin dhallin yara ah u soo direen ibnu Cumar.
Waxay ku yiraahdeen maxaa kuu diidaaya in aad ibnu zubeyr la mubaayacooto oo amiirulmu'miniin ah?
Markaas buu wuxuu yiri ibnu Cumar :

والله ما كنت لأعطي بيعتي في فرقة ولا أمنعها من جماعة

anigu beycadayda dhiibi maayo iyadoo ay jirto inuu muslimku is khilaafsan yahay – Umawiyiinta ayaa khilaafsanaa Ibnu zubeyr oo shaam meel ka mid ah haystay, haddii ay wada jiraanna kii diida ma ahi. – markii Cabdilmalik ibn marwaan arrintii isugu dubba dhacday oo xugunkii isagu la wareegay oo dadkii wada adeeceen buu waraaq beyca ah u diray.

Bukhaari wuxuu saxiixiisa ku wariyay, in **Abulminhaal** yiri: waqtigii **ibnu Ziyaad** ayaa waxaa shaam ka soo baxay **Marwaan**, **Ibnu Zubeyrna** Makkah ayuu ka soo baxay, **Qurraa'duna** Basra ayay ka soo dhaqaaqeen. Markii ay arrimahaas dhaceen ayaa غُمّ أبي غمًّا شديداً aad buu u murugooday ayuu leeyahay aabbahay, markaas ayuu wuxuu yiri انطلق لا أبالك nasoo dhaqaaji ninkan aan aadnee oo asxaabta rasuulkii ka mid ah – Abuu barzah Al-aslami ayuu ka wadaa – markaas baan la soo baxay, oo aan u soo galnay asagoo gurigiisa jooga Abuu Barzah, meel sare ayuu saarnaa, maalin aad u kululna way ahayd. Markaas ayaan la fariisannay, markaas ayaa aabbahay warkii ka dhuray oo ka dalbay, oo markaas yiri: abu Barzow mawaadan u jeedin waxa dhacaya? Warkii ugu horreeyay ee uu abuu barzah ku hadlay wuxuu ahaa: Allaah ayaan uga

ajar raadsanayaa in aan noqday mid u caraysan qolooyinkan Quraysheed; carabay xaalad xun baad ku jirteen jaahiligii, waad yareydeyn dullina waad ahaydeen waad liidateen, baadina waad ku sugneydeen, Allaa islaankan idinku badbaadiyay iyo Muxammad oo kor buu idiin qaaday ilaa meesha hadda aad joogtaan aad gaarteen. Adduunyada ayaa dhexdiinna fasahaadisay; ninkaas Shaam jooga oo Marwaana, Wallaahi Adduunyo uun buu u dagaallamayaa, ninkaa Makkah joogana Adduunyo uun buu u dagaallamayaa, kuwa idinka idinla joogana, oo quraa'ada aad ku magacawdaan Adduunyo uun bay u dagaallamayaan.
Markii uu qofna dhaafi waayay, ayaa aabbahay ku yiri: maxaad na faraysaa hadda, markaasuu wuxuu yiri: waxaa dadka ugu wanaagsan qolo ay caloolahoodu ka maran yihiin xoolaha dadka, Dhabarkooduna dhiigga muslimiinta uu fudayd ka yahay; oo aanu dhiig muslim cusleynayn.

Bayhaqi baa sunankiisa wuxuu ku wariyay, Marwaan ibnu Xakam baa wuxuu ku yiri nin Ayman ibnu Khuraym la yiraahdo: war mawaadan nala dagaal gelayn? Markaas buu wuxuu yiri: aabbahay iyo adeerkay baa Badar ka qaybgalay, anigana ballan bay ila galeen oo waxay igu yiraahdeen : qof (لآإله إلا الله) leh hala dioririn. Marka Marwaanow hadii aad ii keento dammaana qaad in aan ka badbaadayo naarta waan kaala qaybqaadanayaa dagaalka, markaasuu yiri: war naga tag balaayo kugu dhacdaye.Ninkii waa iska baxay asagoo leh :

وَلَسْتُ بِقَاتِلٍ رَجُلاً يُصَلِّـــى	عَلَى سُلْطَانِ آخَرَ مِنْ قُرَيـــْشِ
لَهُ سُـــلْطَانُهُ وَعَلَـــىَّ إِثْمِـــى	مَـــعَاذَ اللَّهِ مِنْ جَهْلٍ وَطَيْشِ
أَأَقــــْتُلُ مُسْلِمًا فِى غَيْرِ جُرْمٍ	فَلَيْسَ بِنَافِعِى مَا عِشْتُ عَيْشِى

anigu nin dukanaya oo muslin ah dili mayo oo u dili mayo nin kale madaxtinnimadiisa oo reer quraysheed ka mid ah, madaxtinnimada asagaa iska leh danbigana aniguu igu soo hari - waa meesha laga yiraahdo oo kale ma liibaanayaasha lagu liibaanay – Allaan ka magan galay jaahilnimo iyo fudfudeyd. Ma qof muslin ah ayaan iska dilaa isagoon danbi galin? Miyaan iska dilaa? I anfici mayso noloshaydu inta aan noolahay.

Jihaadkuna waa maxay?
Waa in dadaal dheer lagu bixiyo gaalada la dagaallankooda; si kalimadda Allaah kor u noqoto, iyada oo ay shuruuddu dhamaystiran tahay; oo ay muslinku xoog leeyihiin oo madaxna leeyihiin oo ay isku nadaamsan yihiin, oo uu xooggoodu ka aga dhow yahay midka gaalada oo meel la yaqaanna ay joogaan, oo raasumaalkoodu dhowrsoon yahay oo aanay baabi'in ka baqayn, marka xaaladdu noocaas oo kale ay tahay oo ay gaalada iska dhicin karaan, oo ay ribix raja ka qabaan markaas bay dagaallamayaan oo gaalo iyo dalabkooda u qasdaayaan. Jihaadku waa midka noocaas oo kale ah, ee ma ahan mid dad dhuumanaya oo bannaanka aan isa soo dhigi karin, tabar yari darteed ay wax juqeeyaan oo xabbada ridridaan dadka masaakiinta ahna markaas madaafiic lagu garaaco. Kaasi ma ahan jihaadkii la yaqaannay. Haddii aan tabar la hayn in la sabro ayaa mashruuc ah. Haddaba salafkii sidaas ayay u arkayeen waxa fidnada la yiraahdo iyo waxa jihaadka la yiraahdo, sidaas ayay ugu kala soocnaayeen.

Wabillahi tawfiiq.